

Statsforvalteren
i Oslo og Viken

Tilråding til Miljødirektoratet om vern av fem skogområder i Viken

Mai 2021

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	3
2. Hjemmelsgrunnlag	4
3. Saksbehandling.....	6
4. Viktige endringer under behandling av verneplanen.....	7
5. Forvaltning, økonomiske og administrative konsekvenser	7
6. Høring.....	8
7. Generelle merknader	10
8. Verneforslag	13
8.1. Munkerudevja i Nes kommune.....	13
8.2. Styggvannsdalen, Lørenskog kommune.....	16
8.3. Søbråten, Bærum kommune.....	21
8.4. Torshov, Gjerdrum kommune	23
8.5. Ramsås, Bærum kommune	26
9. Vedlegg.....	29

1. Innledning

Statsforvalteren i Oslo og Viken legger med dette frem forslag om vern av fire nye naturreservater og utvidelse av et eksisterende naturreservat i Viken fylke. Områdene foreslås vernet med hjemmel i lov av 19. juni 2009 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 37.

De nye områdene som foreslås vernet er:

Navn	Kommune	Areal (ca. dekar)	Eier	Antall berørte eiendommer
Munkerudevja	Nes	141 daa	Kommunalt og privat	3
Styggvannsdalen	Lørenskog	502 daa	Privat	3
Søbråten	Bærum	103 daa	Privat	1
Torshov	Gjerdrum	216	Privat	3

Området som foreslås utvidet er:

Navn	Kommune	Areal utvidelse og totalt (ca. dekar)	Eier	Antall berørte eiendommer
Ramsåsen	Bærum	Utvidelse: 1261 daa Totalt: 1706 daa	Kommunalt og privat	3

Områdene har kommet frem gjennom ordningen med frivillig vern av skog, der skogeier selv tilbyr areal for vern. Foreløpig er det ikke inngått skriftlig avtale om vern mellom skogeierne og staten for noen av områdene, men grunneierne har direkte eller via skogeierforeningen gitt aksept for at Statsforvalterens anbefaling om vern oversendes Miljødirektoratet. Det forutsettes at det oppnås enighet og foreligger endelig avtale før vernevedtak fattes. Samtidig gjøres spesielt oppmerksom på at det kan komme endringer i verneforslagene på bakgrunn av forhandlinger med grunneiere.

Basert på tilgjengelig kunnskap om naturverdiene i områdene og/eller nye naturfaglige registreringer som er gjennomført i forbindelse med verneplanarbeidet, vurderes områdene å kvalifisere for vern som naturreservat etter naturmangfoldloven § 37.

Gjennom behandlingen av St.meld. nr. 25 (2002-2003) sluttet Stortinget seg til Regjeringens innstilling om en kraftig opptrapping av skogvernet i Norge. Meldingen trakk opp viktige prinsipper og satsingsområder for skogvernet. Det ble blant annet lagt til grunn at et utvidet skogvern skulle følge de faglige anbefalingene i NINA rapport 54/2002 «*Evaluering av skogvernet i Norge*». I meldingen ble frivillig vern trukket frem som en viktig strategi for det framtidige skogvernet i Norge. I St.meld. nr. 14 (2015-2016) *Natur for livet* sier Regjeringen at den vil videreføre det langsiktige arbeidet med skogvern og øke det frivillige skogvernet. Det ble vedtatt et mål om vern av 10 % av skogarealet i Norge. Så langt er ca. 5 % av all skog i Norge vernet.

Skogvernet i Norge har blitt evaluert i flere runder, sist gang i 2016 (Framstad m.fl. 2017). Verneforslagene oppfyller flere av prioriteringene som er påpekt for skogvernet, både nasjonalt og regionalt for Viken. Områdene varierer fra rik sump- og kildeskog, edelløv- og blandingsskog til gran- og furuskog. Skogen er gjennomgående eldre og har et rikt biologisk mangfold med flere sjeldne og trua arter, men det inngår også restaureringsarealer. Alle områdene er lavereliggende i sørboreal eller boreonemoral sone, og har samlet sett betydelig innslag av arealer med middels og høy bonitet.

Andre interesser

Det har vært drevet skogbruk/plukkhogst og/eller beite i verneforslagene i nyere eller eldre tid. Traktorveier går inn i eller krysser flere av områdene. Ulike former for friluftsliv er viktige interesser, og det er en rekke stier i mange av områdene. Spesielt Ramsås utgjør et viktig friluftsområde. I de fleste områdene er det også jakt- og noe fiskeinteresser. Munkerudevja krysses av to kraftledninger. Det er ingen kjente forekomster av mineralske ressurser, masseuttak, bergrettigheter eller gamle gruver som berøres av verneforslagene.

Alt areal i verneforslagene er LNF(R)-områder i kommunenes arealplaner. Ramsås, Søbråten og Styggvannsdalen ligger innenfor markalovens virkeområde.

2. Hjemmelsgrunnlag

Vern av spesielle områder eller forekomster skjer i medhold av lov av 16. juni 2009 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) jf. §§ 33-51. I naturmangfoldloven er det hjemmel for opprettelse av ulike vernekategorier. Vernekategorien naturreservat er den strengeste verneformen, og denne blir normalt brukt ved vern av skog.

Vedtak om opprettelse av naturreservater treffes av Kongen i Statsråd etter naturmangfoldloven § 37, som lyder slik:

Som naturreservat kan vernes områder som

- a) inneholder truet, sjelden eller sårbar natur,*
- b) representerer en bestemt type natur,*
- c) på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold,*
- d) utgjør en spesiell geologisk forekomst, eller*
- e) har særskilt naturvitenskapelig verdi*

Som naturreservat kan også vernes et område som er egnet til ved fri utvikling eller aktive gjenopprettningstiltak å få verneverdier som nevnt i første ledd.

I et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et naturreservat kan totalfredes mot all virksomhet, tiltak og ferdsel. I forskriften kan det gis bestemmelser om vern av kulturminner i reservatet.

Treffes vedtak om reservat som krever aktive gjenopprettningstiltak, eller vedtak om reservat der bruk er en forutsetning for å ivareta verneformålet, skal det samtidig med vernevedtaket legges frem et utkast til plan for skjøtsel for å sikre verneformålet. Planen kan omfatte avtale om bruk av arealer, enkeltelementer og driftsformer. Planen eller avtalen kan inneholde bestemmelser om økonomisk godtgjørelse til private som bidrar til områdets skjøtsel.

Etter Statsforvalterens vurdering tilfredsstillende verneforslagene flere av kravene i naturmangfoldloven § 37. Se beskrivelsene av hvert verneforslag for nærmere informasjon om formålet med vernet av det respektive området.

Vurdering etter naturmangfoldloven kapittel II

I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal de miljørettslige prinsippene i lovens §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal framgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken.

Etter § 8 i naturmangfoldloven skal offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kunnskapsgrunnlaget om naturverdiene i områdene bygger på registreringer og kartlegginger som er utført, innhentet og vurdert av biologer. Områdene vurderes tilstrekkelig beskrevet og verdivurdert. Samtlige av områdene har naturverdier som kvalifiserer for vern som naturreservat etter naturmangfoldloven.

Foreslåtte verneforskrifter setter restriksjoner for bruk som vil kunne få særlig negative konsekvenser for verneverdier og verneformål. Vernebestemmelsene er til hinder for at det kan gjennomføres hogst og andre vesentlige inngrep. Dette vil gi områdene økt beskyttelse. Samtidig åpner forskriftene for videreføring av enkelte aktiviteter. Dette gjelder blant annet aktiviteter som friluftsliv, jakt, fiske, sanking av bær og matsopp med mer. Slike aktiviteter er normalt sett tillatt i skogreservater og vil, ut fra dagens kunnskap, ha liten eller ingen innvirkning på verneverdiene. Vern av områdene er ansett som den beste måten å beskytte det tilhørende naturmangfoldet på, og forventes å bidra til en positiv utvikling av artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Statsforvalteren mener det foreligger tilstrekkelig kunnskap om effekten verneforslaget vil ha for naturmangfoldet, og kravet om kunnskapsgrunnlaget i § 8 anses oppfylt. Førre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9 tillegges derfor mindre vekt. Verneforskriftene skal i seg selv medvirke til at den samlede belastningen blir redusert. På denne måten vil vernetiltaket ha en positiv virkning på økosystemene, jf. § 10. Siden vernetiltaket etter Statsforvalterens vurdering ikke vil skade naturmangfoldet, kommer ikke naturmangfoldloven § 11 til anvendelse. Statsforvalteren kan på samme måte heller ikke se at naturmangfoldloven § 12 har relevans i forbindelse med verneplanen.

3. Saksbehandling

Statsforvalteren meldte oppstart av verneprosess for områdene, og en rekke andre, i november 2020. Oppstartsmeldingen ble sendt per brev til grunneiere og aktuelle lokale og regionale etater og organisasjoner og kunngjort i aviser og på Statsforvalterens nettside.

Videre ble et detaljert verneforslag for de fem områdene sendt på høring 14. mars 2021, med frist for å uttale seg 13. mai 2021. Det kom inn 18 uttalelser. Høringen omfattet også området Rudskampen med Råbjørn. Tilrådingen for dette området utsettes.

På bakgrunn av høringsforslaget og innkomne uttalelser, sender Statsforvalteren nå sin tilråding om vern til Miljødirektoratet. Direktoratet vurderer forslaget og vil sende sin tilråding til Klima- og miljødepartementet, som deretter forbereder saken og legger forslag om vernevedtak fram for Kongen i statsråd. Etter vedtak ved kongelig resolusjon vil erstatningen til skogeierne bli utbetalt i tråd med avtalene. Vedtaket vil bli kunngjort og Statsforvalteren vil sørge for at naturreservatene blir merket og skiltet. Grensemerkingen blir normalt utført av jordskifteretten. Statens naturoppsyn har ansvaret for annen skilting.

Områdene som tilrås vernet har for øvrig fulgt rutiner og krav for saksbehandling av vernesaker, som er beskrevet i høringsdokumentet med noen tilpasninger. Erstatningsforhandlingene er ikke avsluttet for noen av områdene, men grunneierne har direkte eller via skogeierforeningen gitt aksept for at Statsforvalterens anbefaling om vern oversendes Miljødirektoratet. Det tas forbehold om at det må være inngått avtale før det fattes et endelig vernevedtak. Samtidig gjøres spesielt oppmerksom på at det kan komme endringer i verneforslagene på bakgrunn av forhandlinger med grunneiere.

I tabellen nedenfor er det angitt tidspunkter for ulike stadier i verneprosessen for de ulike områdene.

Tabellen under gir en oversikt over saksbehandlingen til hvert enkelt område.

Område	Tilbud om frivillig vern	Oppstart	Høring	Forhandlinger
Munkerudevja	2020	06.11.2020	14.03.2021	Pågår
Styggvannsdalen	2019 og 2020	06.11.2020	14.03.2021	Pågår
Søbråten	2020	06.11.2020	14.03.2021	Pågår
Torshov	2020	06.11.2020	14.03.2021	Pågår
Ramsåsen	2020	06.11.2020	14.03.2021	Pågår

4. Viktige endringer under behandling av verneplanen

Navneendring

Det er foretatt to navneendringer etter høringen. Tidligere områdenavn *Hagaevju* er endret til *Munkerudevja* etter ønske fra kommunen som grunneier. *Ramsåsen* er etter innspill fra Kartverket endret til *Ramsås*.

Grenseendringer

Det er ikke foretatt større grenseendringer på noen av områdene etter høring. En mindre eiendom er tatt ut av verneforslaget Munkerudevja, etter ønske fra aktuell grunneier. For noen av områdene er det ellers gjort mindre grensejusteringer for å tilpasse vernegrensene bedre til eiendomsgrenser, andre interesser, inngrepsstatus, terrengforhold og lignende.

Se for øvrig nærmere omtale og vurdering under hver enkelt områdebeskrivelse i kapittel 8.

Endring av verneforskrifter og -kart

Det er gjort få endringer i verneforskriftene etter høringen. Det vises til vurderinger og beskrivelse av endringer under kapitlene om det enkelte område.

5. Forvaltning, økonomiske og administrative konsekvenser

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndigheten i verneområdet. Statsforvalteren er forvaltningsmyndighet for de fleste verneområder, men myndigheten er i noen tilfeller delegert til kommunen. Ingen av de aktuelle kommunene som er berørt av denne høringen har forvaltningsmyndighet for verneområdene i sin kommune.

I hovedsak er det den naturlige dynamikken som skal bestemme utviklingen i reservatene, og Statsforvalteren vurderer derfor at behovet for skjøtsel i hovedtrekk vil være begrenset. Imidlertid omfatter både Ramsås og Søbråten grøftede myr- og fuktskogområder, der aktiv restaurering av disse vil kunne gjenskape og øke viktige naturkvaliteter. Restaurering av Breimåsan i Ramsås er allerede planlagt gjennomført. Søbråten vurderes også å være godt egnet for restaurering. I flere av områdene kan det være aktuelt å gjøre skjøtsel i partier med kulturskog og å ta ut gran i edelløvskoglokaliteter.

Behov for forvaltningsplan og skjøtsel vil for øvrig bli vurdert fortløpende etter eventuelt vern, og ved behov vil det bli søkt om midler fra Miljødirektoratet på vanlig måte.

I forskriftene åpnes det for å gi dispensasjon for enkelte tiltak. Slike saker behandles fortløpende av forvaltningsmyndigheten. Statsforvalteren mener det er viktig å informere brukere av områdene om vernet, hvilke verdier som finnes og om vernebestemmelsene. Det bør derfor utarbeides informasjonsplakater eller annen informasjon om reservatene.

Spesielt er dette viktig i områder som Ramsås med mye bruk. Statsforvalteren kjenner ikke til andre forhold som vil kreve store økonomiske eller administrative ressurser.

6. Høring

Høringsbrev ble sendt til alle berørte grunneiere, rettighetshavere, naboer og en rekke lokale, regionale og sentrale høringsinstanser.

Lokale og regionale høringsinstanser som har hatt verneforslagene til uttalelse:

Akershus Bondelag
Akershus Idrettskrets
Akershus og Oslo orienteringskrets
Akershus Skikrets
Akershus sau og geit
Bærum kommune
DNT Oslo og Omegn
Drammen kommune
Elvia AS
Forum for natur og friluftsliv - Akershus
Gjerdrum kommune
Glommen Mjøsen Skog v/ Lars Ole Rundfloen
Haga Idrettsforening
Helen Østbye
Lørenskog kommune
Nannestad kommune
Naturvernforbundet i Oslo og Akershus
Nes kommune
Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus
Norges Orienteringsforbund
Norgesnett AS
Norsk Organisasjon for Terrengsykling
NOTS Bærum
Norsk Ornitologisk forening Oslo og Akershus
Norskog v/ Erling Bergsaker, Øyvind Sørhuus
NVE Region Øst
Oslo og Akershus Bonde- og Småbrukarlag v/ Svein Kåre Eggbo
Oslo og Omland Friluftsråd
Oslomarkas Fiskeadministrasjon
Skiforeningen
Statens Vegvesen Region Øst
Telenor Servicesenter for nettutbygging
Viken fylkeskommune
Viken Skog
Viken Skog SA v/ Svein Ekanger, Per Fladby
Østmarkas Venner

Sentrale høringsinstanser som har hatt verneforslagene til uttalelse:

Arbeids- og sosialdepartementet
Avinor AS
Bane NOR SF
Den Norske Turistforening
Direktoratet for mineralforvaltning
Forsvarsbygg
Friluftslivets fellesorganisasjon
Friluftsrådernes Landsforbund
Jernbanedirektoratet
Hafslund nett
Hallingdal kraftnett AS
Kommunal- og moderniseringsdepartementet
KS
Landbruksdirektoratet
Luftfartstilsynet
Natur og Ungdom
NHO Reiseliv
Norges Bondelag
Norges Fjellstyresamband
Norges Geologiske Undersøkelser
Norges Handikapforbund
Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité
Norges Jeger- og Fiskerforbund
Norges Luftsportsforbund
Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Norges Miljøvernforbund
Norges Naturvernforbund
Norges Orienteringsforbund
Norges skogeierforbund
Norges Televisjon
Norges vassdrags- og energidirektorat
Norgesnett AS
Norsk Bergindustri
Norsk Biologforening
Norsk Bonde- og Småbrukarlag
Norsk Botanisk Forening
Norsk Industri
Norsk institutt for bioøkonomi
Norsk institutt for naturforskning
Norsk Organisasjon for Terrengsykling
Norsk Orkideforening
Norsk Ornitologisk Forening
Norsk Sau og Geit
Norsk Zoologisk Forening
Norskog

NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi
NTNU, Ringve botaniske have
NTNU, Vitenskapsmuseet
Oljedirektoratet
Riksantikvaren
SABIMA
Statens Kartverk
Statkraft SF
Statnett SF
Statskog SF
Statskog v/ Kjetil Syrstad
Stedsnavnstjenesten for Østlandet og Agderfylkene
Universitetet i Oslo, Institutt for biovitenskap
Universitetet i Oslo, Naturhistorisk museum og botanisk hage
Universitetet i Tromsø
Vegdirektoratet
WWF-Norge

7. Generelle merknader

Det ble mottatt totalt 18 uttalelser til høringsforslagene. Disse er vedlagt i sin helhet.

Tilråding for Rudskampen med Råbjørn utsettes. For dette området vil ikke mottatte høringsuttalelser gjengis i foreliggende tilrådingsdokument. Merknadene knyttet til dette området vil komme frem og kommenteres i den respektive tilrådingen.

Nedenfor følger sammendrag av mottatte merknader som er av generell karakter, etterfulgt av Statsforvalterens kommentarer. For innspill som gjelder enkeltområder spesifikt, se kapittel 8.

Sammendrag av generelle merknader

Statens vegvesen: Verneforslagene berører ikke eksisterende eller planlagte riksveger. Statens vegvesen har derfor ingen merknader til verneplanene.

Forsvarsbygg ser ingen konflikter med de foreslåtte verneområdene.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) svarte på varsel om oppstart av verneplanprosess, og samtlige av områdene ble vurdert til å ikke berøre de interesser DMF er satt til å ivareta. Det er ikke kommet nye registreringer av mineralske ressurser eller bergrettigheter i områdene siden denne uttalelsen. DMF har dermed ikke merknader til høringen.

Norsk Bergindustri understreker viktigheten av at man undersøker eventuelle geologiske forekomster før endelig vedtak fattes. Vernevedtak kan føre til at man beslaglegger ressurser som kan være lokalt, regionalt, nasjonalt eller globalt viktige, uten at disse er kartlagt før vedtaket fattes. Viser her til Naturmangfoldlovens § 41; "Som ledd i

saksbehandlingen skal det også innhentes kunnskap om andre mulige verdier i området." Statsforvalteren bes dokumentere at dette er utført, og redegjøre for eventuelle funn av geologiske forekomster. Det anmodes også om at det tas høyde for forekomster som ikke er omfattet av drift i dag, men som kan være aktuelle for uttak i framtiden. Her henvises også til Norges Geologiske Undersøkelse og Direktoratet for mineralforvaltning som har gode kartløsninger der forekomster og eventuelle uttak er synlige.

Viken fylkeskommune viser til at områdene ikke er arkeologisk befart, og at forholdet til automatisk fredete kulturminner ikke er avklart. Det kan finnes uregistrerte, automatisk fredete kulturminner innenfor områdene. Fylkeskommunen ber derfor om at følgende tekst innarbeides i forskriftene: «*Søknader om tiltak som ikke er i tråd med verneformålet, og som medfører inngrep i grunnen, må forelegges kulturminnevernheten i fylkeskommunen for uttale.*»

Vern av skogsområder og tradisjonelt friluftsliv lar seg godt forene. Det tradisjonelle friluftslivet representert med turgåing, resting og bålbrekking, høsting av bær og sopp, samt overnatting bør et skogvern ta høyde for der det er mulig. I store skogsområder vil ferdsel være til mindre i konflikt med verneformålet enn i mindre områder. Vedlikehold av stier og løyper er unntatt vernebestemmelsene. Det samme bør gjelde utbedringer som har til hensikt å verne naturen mot slitasje. Eventuell motorisert transport av materiell til bruer og klopper kan bestemmes at gjøres om vinteren. Når det gjelder nyetablering eller omlegging av stier eller løyper reguleres dette nå av «Retningslinjer for saksbehandling av stier og løyper i Marka». Om forskriftene skal innskrenke disse retningslinjene bør det være tillatt etter søknad. Det kan i flere tilfeller være riktig med omlegginger begrunnet i natur- og miljøinteresser. Når det gjelder orientering i de store skogområdene, er dette ivaretatt med henvisning til «Avtale om retningslinjer for o-idrettens forhold til naturmiljø og rettighetshavere». Dette synes som en god ordning for å forene vern og aktivitet.

Se for øvrig merknader til hvert enkelt område.

Statsforvalterens kommentarer til de generelle merknadene

Statsforvalteren tar merknadene fra Forsvarsbygg, Statens vegvesen og Direktoratet for mineralforvaltning til orientering.

Geologiske forekomster

Som Norsk Bergindustri påpeker sier Naturmangfoldloven § 41 at det som ledd i saksbehandlingen skal innhentes kunnskap om andre mulige verdier i området. Dette vil i hovedsak innebære å samle kunnskap som allerede er kjent, herunder informasjon om pågående næringer eller aktiviteter.

Statsforvalteren har i utarbeidelsen av verneforslagene benyttet seg av informasjon om mineralske ressurser som ligger tilgjengelig i åpne kartløsninger, i tillegg til at både oppstartvarsel og høringsforslagene er sendt til bl.a. Norsk Bergindustri og Direktoratet for mineralforvaltning. Direktoratet for mineralforvaltning har ingen merknader til verneforslagene. I verneplanprosessen har det ikke kommet frem informasjon om viktige mineralressurser som har eller kan ha verdi ved uttak og utnyttelse i de aktuelle områdene. Dersom ny kunnskap i framtiden viser at det finnes viktige forekomster av mineralske

ressurser i verneområdene, må eventuell drift av disse vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48.

Forholdet til kulturminner

Fylkeskommunen ber om presisering i forskriftene om at søknad om inngrep i grunnen skal forelegges kulturvernmyndigheten for uttalelse. Dette er ikke i henhold til malen for verneforskrifter, og Statsforvalteren påpeker at kulturminneloven uansett fortsatt vil gjelde etter et vern. Saker som normalt skal forelegges eller omsøkes til kulturvernmyndighetene, skal dermed følge vanlig slik saksbehandling uavhengig av et vern.

Friluftsliv, stier og løyper

For områdene innenfor markalovens geografiske virkeområde, er malen for verneforskrift som er benyttet ved opprettelse av nye naturreservater i marka siden 2015 lagt til grunn. Friluftslivsaktivitet og -tiltak er som kjent særskilt vektlagt i disse. Miljødirektoratets nasjonale mal for verneforskrifter for naturreservater er lagt til grunn ved utarbeidelse av forskriftene for de to øvrige områdene. Det er imidlertid for områdene både innenfor og utenfor markagrensen gjort lokale tilpassinger i verneforskriftene ut fra avveininger mellom verneverdier og sårbarhet, størrelse, brukerinteresser, eksisterende tilrettelegginger og ønsker fra grunneiere. Områdene har både truede og sårbare naturverdier. Se for øvrig omtale av hvert enkelt område.

8. Verneforslag

8.1. Munkerudevja i Nes kommune

Kommune: Nes

Fylke: Viken

Vernekategori: Naturresevat

Areal: 141 daa

Berørte eiendommer: Nes kommune: 195/38,199/10, 12.

Munkerudevja ligger ved Haga nord for Auli i Nes kommune, og utgjør deler av et større ravinesystem i marin leire. Verneforslaget ligger på begge sider av evja.

Området inngikk i ravinekartleggingen i Nes kommune i 2016.

Verneformål og verneinteresser

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av et lavereliggende og høyproduktivt ravineskogareal på marine avsetninger.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem. Området er egnet for å få økte verneverdier gjennom fri utvikling.

Området utgjør deler av et større ravinesystem i marin leire. Leirravine er en sårbar (VU) naturtype som landskapsform, og er sjeldent i internasjonal sammenheng. Det har også innslag av våtmarkskvaliteter med evja. For øvrig er arealet i hovedsak skogdekt, med innslag av rik og forholdsvis fuktig eldre ensjiktet granskog i dels sammenbruddfase, samt parti med noe eldre boreal løvskog. Hogstspor finnes og i øst inngår beiteareal. Området anses som et restaureringsareal med prioriterte skogtyper for vern, som relativt raskt vil kunne få økt kvalitet og med potensiale for utvidelse/ytterligere vern i ravinedalen på sikt.

Munkerudevja dekker mangler i dagens skogvern knyttet til lavereliggende og høyproduktiv ravineskog i boreonemoral sone.

Avgrensing

Avgrensingen er foretatt etter dialog mellom Statsforvalteren og grunneierrepresentanter, og gjenspeiler det arealet grunneierne ønsker å tilby for frivillig vern og som i hovedtrekk er aktuelt å inkludere i et vern per i dag. Ved høringen omfattet verneforslaget ytterligere en eiendom, gbnr. 196/50. Etter ønske fra grunneieren er denne eiendommen tatt ut igjen etter høringen. Det er også ellers gjort enkelte mindre grensejusteringer for å tilpasse grensene til andre interesser, inngrepsstatus, terrengforhold og lignende.

Kulturhistoriske verdier

Det er ikke registrerte automatisk fredete eller nyere tids kulturminner i området. Ifølge uttalelse fra Viken fylkeskommune er området underlagt et vern som kulturlandskap med lokal verdi. Statsforvalteren er noe usikker på betegnelsen «vern» i denne sammenheng.

Inngrepsstatus og andre interesser

Brukerinteressene er knyttet til bl.a. skogbruk, energiinteresser, beite, friluftsliv og idrett. Arealet i øst beites i dag, og det er foreslått åpnet for skånsom beiting i forskriften. Her er det også lysløyper, som benyttes både sommer og vinter. Denne prepareres per i dag med skuter. I øst går det også en traktorvei. Samtlige traséer er avmerket på vernekartet, med tilhørende bestemmelser som åpner for bl.a. vedlikehold, oppkjøring av skiløype, sykling og ridning. Hele den østlige delen er kategorisert som et viktig friluftslivsområde, nærturterreng, i kommunens kartlegging.

En 22 kV distribusjonslinje og regionallinjen Årnes-Rånåsfoss på 66 kV krysser det foreslåtte verneområdet. Statsforvalteren forholder seg til enigheten som er oppnådd sentralt om bestemmelsene om drift, vedlikehold, oppgradering m.m. av kraftanlegg. Det er dermed foreslått bestemmelser i verneforskriften som ivaretar disse interessene.

Det er ingen kjente forekomster av mineralske ressurser, masseuttak, bergrettigheter eller gamle gruver som berøres av verneforslaget, jf. bl.a. uttalelse fra DMF.

Planstatus

Verneforslaget er avsatt til landbruk-, natur- og friluftsområde (LNF) og fareområde for kvikkleireskred i kommuneplanen for Nes.

Sammendrag av høringsuttalelser

Nes kommune ber om at verneområdet gis stedsnavnet Munkerudevja. Hagaevju er ikke godkjent skrivemåte i sentralt stedsnavnregister. Dette påpeker også Språkrådet i uttalelsen til oppstartsmeldingen. Navnene Hagaevja og Munkerudevja er begge godkjente navn. Munkerudevja er imidlertid brukt for det aktuelle området som skal vernes. Utover dette har kommunen ingen andre merknader til verneforslaget.

Bane NORs interesser berøres ikke av verneforslaget.

Elvia viser til sin uttalelse til oppstartsmeldingen, der de påpeker at verneforslaget krysses av 66 kV kraftledningen Rånåsfoss – Årnes (regionalnett) og en høyspenningsluftledning (distribusjonsnett). I bestemmelsene må det sikres rett til drift, vedlikehold og fornyelse av eksisterende energi- og nettanlegg. Dette gjelder også nødvendig bruk av motorkjøretøy for å utføre disse oppgavene. Det må også kunne utføres nødvendig skogrydding. Alle slike arbeider må kunne utføres uten at det må søkes dispensasjon.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) ba i oppstartsmeldingen om at standardbestemmelsene for nettanlegg ble inkludert i verneforskriften, og er positive til at dette er gjort. Ber om at § 4 e presiseres med «... *energi- og kraftanlegg i og inntil verneområdet*». Behovene til Elvia i stor grad er ivarettatt i standardbestemmelsene for nettanlegg. Elvia ber om at nødvendig bruk av motorkjøretøy skal utføres uten at det må søkes dispensasjon. For å få unntak til en slik motorferdsel må nettselskapet sørge for at kravene er oppfylt, dvs. at det brukes etablerte traséer som må være tydelig avmerket på kartet. Dette ble besluttet i kgl. res. av 20.12.2019. NVE forventer at Elvia vil ettersende det nødvendige.

Viken fylkeskommune viser til at området allerede er underlagt et vern som kulturlandskap med lokal verdi, se Grøntstruktur Romerike, sluttrapport 2002 (objekt-id 83). Det bør tas inn i

forskriften § 3 at «Vedlikehold eller skjøtsel av registrerte kulturminner og verneverdig kulturlandskap innenfor verneområdet (f.eks. skogskoier, slåttenger, gjerder e.l.), samt arkeologiske kulturminner, er tillatt.»

Statsforvalterens kommentarer

Områdenavn

Statsforvalteren tilrår å endre områdenavnet fra *Hagaevju* til *Munkerudevja* i henhold til Nes kommune sitt innspill og Språkrådets uttalelse ved oppstart.

Kraftledninger

Statsforvalteren forholder seg til enigheten som er oppnådd sentralt om drift, vedlikehold, oppgradering m.m. av ledninger som krysser verneområder, og har i henhold til dette tatt inn standardbestemmelser i verneforskriften for området. Etter innspillet fra NVE tilrår Statsforvalteren å ta inn «[...] eksisterende energi- og kraftanlegg *i og inntil verneområdet*» i forskriften § 4 e, jf. også nyeste vernevedtak. Elvia har ikke lagt frem dokumentasjon på etablerte traséer for motorferdsel i tilknytning til drift og vedlikehold av kraftledningene.

Kulturminner og -landskap

Fylkeskommunen mener det bør tas inn eget punkt i forskriften om at «Vedlikehold eller skjøtsel av registrerte kulturminner og verneverdig kulturlandskap innenfor verneområdet (f.eks. skogskoier, slåttenger, gjerder e.l.), samt arkeologiske kulturminner, er tillatt».

Statsforvalteren viser til at istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av eventuelle kulturminner er ivaretatt av verneforskriften § 7. Arealet i øst beites i dag, og det er foreslått åpnet for skånsom beiting i forskriften. Oppsetting og vedlikehold av gjerder er også ivaretatt i § 7. Det er imidlertid ingen registrerte naturbeitemarker, slåtteenger, hagemarker eller lignende innenfor verneforslaget.

Statsforvalterens tilråding

Statsforvalteren tilrår vern av Munkerudevja naturreservat i Nes kommune med mindre endring i grensen ved at gbnr. 196/50 tas ut av verneforslaget og med følgende justering i forskriften (vist med kursiv):

- Endring av § 4 e: Drift og vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg *i og inntil verneområdet*

Områdenavnet tilrådes endret fra *Hagaevju* til *Munkerudevja* etter høringen.

Forslag til kart og verneforskrift er vedlagt.

8.2. Styggvannsdalen, Lørenskog kommune

Kommune: Lørenskog

Fylke: Viken

Vernekategori: Naturreservat

Verneverdi: Nasjonal verdi

Areal: 502 daa

Berørte eiendommer: Lørenskog kommune: 87/6, 87/7 og 91/1

Styggvannsdalen ligger i Lørenskog kommune, like øst for Losby bruk, nordøst i Østmarka. Området ligger på ca. 190-330 m.o.h., og utgjør østvendte og vestvendte liser med en smal dal mellom. Lokaliteten dekker hele gradienten fra sump til kolle, og har stor variasjon i vegetasjonstyper.

Området ble naturfaglig registrert i 2019 i forbindelse med verneplanarbeidet. Rapport forelå i mai 2020.

Verneformål og verneinteresser

Formålet med forskriften er å bevare et område som har særskilt betydning for biologisk mangfold ved å inneholde gammel naturskogpreget gran- og furuskog, som i større partier har mye død ved av ulike størrelser og nedbrytningsgrader. Naturreservatet har stor variasjon i vegetasjonstyper, med innslag av rikere og fuktige skogtyper, og inneholder flere sjeldne, sårbare og truede arter.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem. Det skal samtidig tas hensyn til bruk av naturreservatet til idretts- og friluftslivsformål som ikke forringer verneverdiene nevnt i § 1 første ledd.

De største kvalitetene ved området er forekomsten av gammel naturskogpreget gran- og furuskog, som i større partier har mye død ved av ulike størrelser og nedbrytningsgrader. Variasjonen i vegetasjonstyper og innslaget av rike og fuktige typer bidrar til å gi området store kvaliteter. Flere signalarter og rødlistede arter knyttet til gammel gran- og furuskog og skog med god kontinuitet i død ved er påvist. Trolig er det høyt potensiale for flere kravstore arter knyttet til både død ved (vedboende sopp, insekter og mose) og stabilt høyt luftfuktighet (særlig lav). Samlet vurderes Styggvannsdalen å være nasjonalt viktig (***) og det dekker flere av manglene i skogvernet knyttet til bl.a. lavlandsskog, dels høybonitetsskog og biologisk gammel skog.

Avgrensing

Avgrensingen er foretatt etter dialog mellom Statsforvalteren og grunneierrepresentanter, og gjenspeiler det arealet grunneiere i området er interessert i å tilby for frivillig vern. Ut fra naturverdiene er det et potensiale for utvidelse av foreslått naturreservat.

Kulturhistoriske verdier

Det er ikke registrerte automatisk fredete eller nyere tids kulturminner i området, jf. Askeladden. I henhold til en mottatt høringsuttalelse anses imidlertid flere ting ved området som kulturhistorisk interessant. Ruin etter hytta «Uroa», som ble bygget i 1930-årene, ligger innenfor verneforslaget. Mange bygdefolk finner hyttas historie interessant. Området var også sentralt for lagring av våpen etter flyslipp ved Kåterudmåsan i Enebakk i april 1945. Det

er også flere gamle driftsveier, som i høringsuttalelsen trekkes frem som fremtidens kulturminner. Se høringsuttalelsen.

Inngrepsstatus og andre interesser

Det er ingen kjente forekomster av mineralske ressurser, masseuttak, bergrettigheter eller gamle gruver som berøres av verneforslaget, jf. uttalelse fra DMF. Det er heller ingen nettanlegg eller andre energiinteresser i området.

Interessene i området er i hovedsak knyttet til skogbruk, jakt, fiske og noe øvrig friluftsliv. Store deler av området er uframkommelig på grunn av bratt terreng, og er mindre benyttet av allmennheten enn en rekke andre deler av marka.

Noen umerkede stier ligger innenfor verneforslaget. I tillegg går det en gammel traktorvei/driftsvei inn til sydenden av Styggvann, en på østsiden av området, samt en kort trasé i nord. Traktorveiene er avmerket på vernekartet med tilhørende bestemmelser om vedlikehold, motorferdsel for uttransport av felt vilt, sykling m.m. Traséen i nord er lagt inn etter høringen, noe som har medført mindre justering i verneforskriften og tegnforklaringen i vernekartet. Traktorveien mot øst ivaretar grunneierens behov for transport via reservatet i forbindelse med skogbruksdrift i bakenforliggende areal. Ruin etter hytta «Uroa» ligger som nevnt innenfor verneforslaget. Det er ellers få inngrep.

Som følge av kombinasjonen mellom lite fremkommelig areal og sårbare vegetasjonstyper i dalbunnen, er det gjort lokal tilpassing i verneforskriften for ivaretagelse av vernekvalitetene.

Planstatus

Verneforslaget ligger innenfor markalovens geografiske virkeområde og er avsatt til landbruk-, natur- og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen for Lørenskog.

Sammendrag av høringsuttalelser

Østmarkas Venner (ØV): Det er prisverdig at Losby bruk har tilbudt arealet. Området skårer høyt på flere mangler i skogvernet og har nasjonal verdi. Mener det er riktig å inkludere noen partier med yngre skog for å få med begge naturtyper. Fra et bevaringsbiologisk synspunkt har imidlertid forslaget visse svakheter. Det lille arealet på knapt en halv kvadratkilometer, med verdifulle restbestander av en rekke rødlistede arter, kan være for lite for å sikre langsiktig overlevelse. Små bestander er sårbare og kan lett dø ut. En smal og langstrakt form er også mer utsatt for kanteffekter. Forvaltningen bes undersøke om nærliggende arealer kan legges til verneforslaget. Nordøst mot Ramstadslottet naturreservat er det skog som begynner å nå en ganske høy alder.

Det er ingen merka stier eller løyper i området. Landskapet og den verneverdige og spennende skogen gjør at det er natur- og opplevelseskvaliteter knyttet til området. Forskriften bør ta hensyn til dette, og sikre området mot slitasje slik at disse verdiene opprettholdes.

Helen Østbye: Områdenavnet er nå rettet til Styggvannsdalen, som er det riktige.

Området er tilgjengelig fra mange naturlige innfartsporter fra ulike kanter. Offisiell utfartsparkering finnes kun på Losbys eiendom. Hvis verneområdet vil kunne føre til flere

turister, bør egnet parkering presiseres i forvaltningsplan eller opplyses på annen måte. Det er en stor fordel om turisttrafikk genereres fra Losby, så det ikke blir økt biltrafikk i gårdsveiene i området.

Det er positivt at jakt skal være tillatt, og også bruk av motorisert kjøretøy for å få vilt ut av terrenget.

Det er ingen blåmerkede stier i området, men flere andre små stier. Stier som nevnes er en nordøst i Andersen mellom Øst-Mork/Losby og Røiritjern og to stier/gamle driftsveier som ender henholdsvis syd og nord for vannet. Stiene må kunne ryddes for vindfall. Det er allerede i dag utfordrende å gå til vannet på de to sistnevnte stiene. Det er uheldig om det skal bli enda vanskeligere i framtida.

En gammel rødmerket skiløype går gjennom områdets nordlige del med ca. 300 meter. Det går sti der om sommeren. Den har ikke blitt kjørt de siste 15 årene. Traséen må kunne ryddes for framkommelighet både sommer og vinter. Et vern bør ikke stoppe eventuell fremtidig løypekjøring.

Det er nevnt i § 1 at det skal tas hensyn til idretts- og friluftsliv. Hva dette innebærer er lite presisert. Rydding/opprettholdelse av stier og evt. skiløyper i og ved reservatet bør få større plass i planen, gjerne under egen paragraf.

Ruin etter hytta «Uroa», som ble bygget i 1930-årene av eier på Mellom-Røiri gård, ligger innenfor verneforslaget. Andre hytter som ble bygget i dette området er i tømmer, men Uroa var plank-laftet. Den var også mye høyere enn andre hytter som ble bygget i samme område. Mange bygdefolk finner hyttas historie interessant. Det vil være naturlig å anse ruinen vernet slik den framstår i dag, og det bør settes opp et informasjonsskilt om hytta. Skal Uroa for framtida framstå som tilgjengelig, bør det være tillatt med forsiktig rydding rundt ruinen og den korte veien ned til hytta.

Det er nevnt i planforslaget at det finnes svært få kulturminner i området. For oss som bruker området framstår det som en underdrivelse. Innenfor området ligger flere gamle driftsveger. Området var også sentralt for lagring av våpen etter flyslipp ved Kåterudmåsan i Enebakk i april 1945. Dette er framtidens kulturminner, og bør bevares og kunne ryddes ved behov.

Skjøtsel av kulturminner er nevnt i flere paragrafer, noe som framstår uryddig. Ber om at kulturminner og skjøtsel av disse blir samlet i en egen paragraf. I en forvaltningsplan bør skjøtsel av «Uroa» og andre kulturminner beskrives planmessig og hvem som er ansvarlig for fremtidig skjøtsel. I dette området av marka har vi ingen kulturminner som bør gå tapt ved at vern innføres.

Statsforvalterens kommentarer

Avgrensing

Statsforvalteren er enig i at det begrensa arealet og formen på verneforslaget gjør området sårbart, og at dette er en svakhet. Det er også arealer med viktige kvaliteter utenfor forslaget. Statsforvalteren har i verneplanprosessen undersøkt mulighetene for å inkludere bl.a. arealene som Østmarkas Venner påpeker, men dette har ikke blitt tilbudt for frivillig vern av de aktuelle grunneierne.

Utfartsparkering

Erfaringsmessig genererer denne type vern i seg selv ikke betydelig økt besøk til området, og dette forventes heller ikke for Styggvannsdalen. Parkeringsmuligheter er i utgangspunktet utenfor forvaltningsmyndighetens ansvar, selv om det i noen helt konkrete tilfeller er gjort tiltak ved parkeringsutfordringer. Det vil løpende i forvaltningen av området vurderes behov for forvaltningsplan eller spesielle informasjonstiltak.

Vedlikehold av stier og skiløype

Det er foreslått et generelt unntak for vedlikehold av eksisterende stier i områder. Dette omfatter bl.a. rydding av vindfall over sti. Stiene skal derfor kunne holdes åpne også etter et vern. Det samme gjelder den nevnte skiløypen som fremstår som sti sommerstid.

Statsforvalteren mener imidlertid at eventuelt fremtidig ønske om oppkjøring av denne skiløypen, som ikke er preparert de siste 15 årene, må omsøkes etter forskriftens generelle dispensasjonsbestemmelser i § 8. Det kan i forskriften ikke tas høyde for alle mulige eventualiteter i fremtiden.

Hensyn til idretts- og friluftsliv i verneformålet

Statsforvaltere viser til at formuleringen «*Det skal samtidig tas hensyn til bruk av naturreservatet til idretts- og friluftslivsformål som ikke forringer verneverdiene*» i verneformålet følger av malen for verneforskrifter innenfor markalovens virkeområde. Dette ble tatt inn da Klima- og miljødepartementet sluttbehandlet forslag om vern av ni naturreservater i Oslomarka i 2015. Det ble da gjort særlige tilpassinger i verneforskriftene med utgangspunkt i Markas omfattende bruk og unike verdi for friluftsliv, naturopplevelse og idrett, som også inngår i markalovens formål. Formuleringen i verneformålet har sammenheng med hvilken tilstand som skal videreføres i reservatet, og innebærer ikke at idrett og friluftsliv er selvstendige formål med vernet. Formålet med vernet er knyttet til bevaring av områdenes naturverdier, jf. kriteriene i naturmangfoldloven § 37, men formuleringen innebærer at hensynet til idrett og friluftsliv skal vektlegges i skjønnsutøvelsen ved forvaltningen av verneforskriftene. Dette under forutsetning av at verneverdiene som angitt i verneformålet ikke forringes.

Kulturminner

Statsforvalteren viser til at istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av eventuelle kulturminner er ivaretatt av verneforskriften § 7. I dette kan også ligge forsiktig rydding rundt kulturminnet. Det er også gitt generell åpning for vedlikehold av flere gamle driftsveier i området. Hva som per definisjon anses som kulturminne må vurderes i samråd med kulturminnemyndighetene. Forvaltningsmyndigheten for naturreservatet vil i utgangspunktet ikke være ansvarlig for skjøtsel av kulturminner. Viken fylkeskommune har ansvaret for kulturminneforvaltningen.

Østby ber om at kulturminner og skjøtsel av disse blir samlet i en egen paragraf.

Statsforvalteren viser til at forskriftens bestemmelse knyttet til kulturminner bygger på malen for verneforskrifter for naturreservater, som skal følges.

Statsforvalterens tilråding

Statsforvalteren tilrår vern av Styggvannsdalen naturreservat i Lørenskog kommune med vernegrense som i høringen og med følgende endringer i forskriften (vist med kursiv):

- Endring av § 4 g: *rydding* og vedlikehold av eksisterende *traktorveier A, B og C* vist på vernekartet, i henhold til standard på vernetidspunktet
- Endring i § 6 b: nødvendig uttransport av felt elg, hjort og *villsvin* med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget, samt med traktor eller lett terrengkjøretøy på eksisterende traktorveier *A, B og C* avmerket på vernekartet

Forslag til kart og verneforskrift er vedlagt.

8.3. Søbråten, Bærum kommune

Kommune: Bærum

Fylke: Viken

Vernekategori: Naturreservat

Areal: 103 daa

Berørte eiendommer: Bærum kommune: 60/1

Søbråten ligger vest for jordbrukslandskapet på Tanumplatået i Bærum kommune, ca. 160 m.o.h. og syd for Jordbru.

Verneformål og verneinteresser

Formålet med forskriften er å bevare et område som har særskilt betydning for biologisk mangfold ved at det inneholder truet og sjelden natur i form av en forholdsvis stor lokalitet av varmekjær kildeløvsskog.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem gjennom aktive restaureringstiltak.

Søbråten utgjør et lite, høyproduktivt og lavereliggende areal. Lokaliteten har vært kjent helt siden 1880-tallet som svært viktig for en rekke plantearter knyttet til rik og fuktig skog og myr. Området inneholder varmekjær kildeløvsskog, som er en særlig sjelden og truet naturtype. Lokaliteten må sies å være forholdsvis stor for denne skogtypen. Det har tidligere vært viktige forekomster av en rekke truede arter som myrflangre, knottblom, skogsøtgras og rankstarr.

Området er påvirket og grøftet, og mange av artene har per i dag utgått.

Restaureringspotensialet vurderes imidlertid godt. Det tas sikte på å tette grøftene, og området vurderes godt egnet for praktisk gjennomføring av dette. Arealet ligger i kort avstand til naturreservatene Ringiåsen, Trollmyr og Ramsåsen med foreslått utvidelse, der det også er innslag av arealer med liknende kvaliteter. Det er ikke foretatt nye naturfaglige registreringer i forbindelse med frivillig vern. Området er lite i areal, men dekker flere av manglene i dagens skogvern.

Avgrensing

Avgrensingen er foretatt etter dialog mellom Statsforvalteren og grunneierrepresentant, og gjenspeiler det arealet grunneier er interessert i å tilby for frivillig vern. Det er potensiale for utvidelse.

Kulturhistoriske verdier

Det er basert på Askeladden registrert flere automatisk fredete og nyere tids kulturminner i nærheten av området ved Jordbru, men ikke innenfor verneforslaget.

Inngrepsstatus og andre interesser

Verneforslaget grenser i nord mot en lysløype, men omfatter ikke denne. En umerket sti går gjennom området i nord-syd retning. Det er foreslått åpnet for rydding og vedlikehold av eksisterende sti etter søknad. Hovedstien mellom Jordbru og Vestmarkveien ligger parallelt med, men utenfor, den foreslåtte grensen i øst.

Verneforslaget utgjør et svært lite areal med bl.a. sjelden og sårbar skogtype. Selv om en del partier i dag er grøftet, bør dette restaureres, og det foreslås en relativt restriktiv verneforskrift ut fra et langsiktig perspektiv om ivaretagelse av verneverdiene. Statsforvalteren mener at det største ferdselstrykket fra Vestmarkveien til Jordbru i hovedsak bør kunne skje på andre nærliggende hovedtraséer utenfor verneforslaget. Vi kan ikke se at foreslått forskrift vil medføre særlig konflikt med brukerinteresser, og det er heller ikke mottatt høringsuttalelser som tilsier dette.

Det har trolig vært beite i området tidligere, men Statsforvalteren kjenner ikke til at det beites i dag. Det er foreslått åpnet for skånsom beiting.

Det er ingen kjente forekomster av mineralske ressurser, masseuttak, bergrettigheter eller gamle gruver som berøres av verneforslaget, jf. uttalelse fra DMF. Statsforvalteren kan heller ikke se at det foreslåtte vernet er i konflikt med kjente energiresurser.

Planstatus

Verneforslaget ligger innenfor markalovens geografiske virkeområde, og er avsatt til naturområde – grønnstruktur og landbruk-, natur- og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen for Bærum.

Sammendrag av høringsuttalelser

Viken fylkeskommune: Det er registrert et kulturminne ved Guttemyr; «et dele». Hele området omfattes av det prioriterte kulturlandskapet Tanumplatået/Hornimarka.

Om en del av verneformålet er bevaring av beite-/kulturlandskapet som har blitt etablert gjennom beiting, bør dette gå klart fram. Gjerdevedlikehold bør i så tilfelle innlemmes i generelle unntak.

Bærum kommune støtter forslaget om opprettelsen av Søbråten naturreservat og har ingen merknader til høringen.

Statsforvalterens kommentarer

Verneformål

Vi viser til det foreslåtte verneformålet over. Formålet med vernet er i utgangspunktet knyttet til bevaring og gjenskaping av områdets kvaliteter knyttet til rike og fuktige myr- og skogkvaliteter, og ikke beitetilknyttede naturverdier i seg selv. Dersom det i fremtiden skulle anses å være til fordel for vernekvalitetene å skjytte området med beite for å eksempelvis hindre gjengroing, kan dette iverksettes av forvaltningsmyndigheten.

Kulturminner

Statsforvalteren viser til at istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av eventuelle kulturminner er ivare tatt av verneforskriften § 7.

Statsforvalterens tilråding

Statsforvalteren tilrår vern av Søbråten naturreservat i Bærum kommune med grense og verneforskrift som i høringen.

Forslag til kart og verneforskrift er vedlagt.

8.4. Torshov, Gjerdrum kommune

Kommune: Gjerdrum

Fylke: Viken

Vernekategori: Naturreservat

Areal: 214 daa

Berørte eiendommer: Gjerdrum: 9/1, 2, 3.

Thorshov ligger på vestsiden av Leira i Gjerdrum kommune innenfor et ravinesystem i marin leire.

Verneformål og verneinteresser

Formålet med forskriften er å bevare et område som inneholder en bestemt type natur i form av et lavereliggende og høyproduktivt ravineskogareal på marin leire med lite påvirket og gammel granskog som er forholdsvis rik på død ved.

Området har særskilt betydning for biologisk mangfold med truede og sjeldne naturtyper og godt potensiale for sjeldne arter knyttet til død ved.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Arealet inngikk i fuktskogkartleggingen i 2019. De viktigste kvalitetene ved området er knyttet til at det utgjør et lavereliggende og høyproduktivt ravineskogareal med lite påvirket og gammel granskog som er forholdsvis rik på død ved. Viktig er også arealene med flommarksskog (VU). Området har med dette høy grad av inndeckning av mangler i skogvernet.

Avgrensing

Avgrensingen er foretatt etter dialog mellom Statsforvalteren og grunneierrepresentanter, og gjenspeiler det arealet grunneier er interessert i å tilby for frivillig vern. Det er ut fra naturverdiene potensiale for utvidelser. Det er etter høringen foretatt mindre utvidelse i sydvest, gjort enkelte endringer for å legge dreneringsrør utenfor vernet, samt foretatt noen andre mindre tilpassinger i grensen.

Kulturhistoriske verdier

Det er ikke registrerte automatisk fredete eller nyere tids kulturminner i området. Ifølge uttalelse fra Viken fylkeskommune er området underlagt et vern som kulturlandskap med lokal verdi. Statsforvalteren er noe usikker på betegnelsen «vern» i denne sammenheng.

Inngrepsstatus og andre interesser

Ut fra Statsforvalterens kjennskap er interessene i området knyttet til skogbruk, jakt og eventuelt tidligere beite. Det er ikke beite i dag. Det er ingen kjente stier, veier eller andre anlegg og innretninger i området. Tre dreneringsrør munner ut utenfor verneforslaget i vest.

Det er ingen kjente forekomster av mineralske ressurser, masseuttak, bergrettigheter eller gamle gruver som berøres av verneforslaget, jf. uttalelse fra DMF. Statsforvalteren kan heller ikke se at det foreslåtte vernet er i konflikt med kjente energiresurser.

Planstatus

Verneforslaget er avsatt til landbruk-, natur- og friluftsområde, samt reindrift (LNFR) i kommuneplanen for Gjerdrum.

Sammendrag av høringsuttalelser

Kartverket: Statsforvalteren benytter skrivemåten *Torshov*, men skriver at *Thorshaug* var områdenavnet benytta i tilbudet fra grunneier og at navnet derfor vil bli tatt opp med grunneierrepresentant. *Torshov* er godkjent og prioritert skrivemåte for dette gardsnavnet, og dermed eneste gyldige skrivemåte for offentlig bruk. Kartverket er vedtaksmyndighet for skrivemåten av gardsnavn. Skrivemåten må altså bli *Torshov*, jf. lov om stadnamn § 4 tredje ledd.

Tor Erlend Framstad forutsetter at verneforslaget ikke har noen innvirkning på hans naboeiendommer gnr. 4 bnr. 1 og 2.

Kai Kulsrud ønsker ikke vern på sin naboeiendom gnr. 10, bnr. 12.

Naturvernforbundet i Nannestad og Gjerdrum: Tok med glede imot meldingen om forslag til frivillig vern. Området er fantastisk fint. I nokså stor grad dekker verneforslaget de verdifulle artene og viktige landskapsområdene. Likevel vil de foreslå at arronderingen i området endres noe. I stedet for skarpe kanter og vinkler, bør områdets grenser være jevnere. Grensene må selvfølgelig gå ved eller utenfor de foreslåtte grensene. Det vil være en fordel for det foreslått vernede området at det er områder med noe lavere verneverdi som også blir stående urørt. Det er fornuftig for flere av artene at de lever under stabile forhold. Dette kan ivaretas ved at noe mer tas med i verneområdet.

Viken fylkeskommune viser til at området allerede er underlagt et vern som kulturlandskap med lokal verdi, se Grøntstruktur Romerike, sluttrapport 2002 (objekt-id 83). Det bør tas inn i forskriften § 3 at «*Vedlikehold eller skjøtsel av registrerte kulturminner og verneverdig kulturlandskap innenfor verneområdet (f.eks. skogskoier, slåttenger, gjerder e.l.), samt arkeologiske kulturminner, er tillatt.*»

Statsforvalterens kommentarer

Områdenavn

Statsforvalteren tilrår områdenavnet *Torshov*, i tråd med Kartverket sin uttalelse.

Naboeiendommer

Statsforvalteren bekrefter at verneforslaget ikke berører naboeiendommene gnr. 4 bnr. 1 og 2 eller gnr. 10, bnr. 12. Disse eiendommene er ikke tilbudt for vern. Etter ordningen med frivillig vern av skog er det opp til grunneier selv å avgjøre om det er ønskelig å tilby areal for vern eller ikke.

Avgrensing

Statsforvalteren er enig i flere av momentene i Naturvernforbundets uttalelse når det gjelder avgrensingen. Grensen gjenspeiler det arealet grunneier er interessert i å tilby for frivillig vern. Det er også søkt å begrense antall knekkpunkter på vernegrensen.

Kulturminner og -landskap

Fylkeskommunen mener det bør tas inn eget punkt i forskriften om at «Vedlikehold eller skjøtsel av registrerte kulturminner og verneverdig kulturlandskap innenfor verneområdet (f.eks. skogskoier, slåttenger, gjerder e.l.), samt arkeologiske kulturminner, er tillatt».

Statsforvalteren viser til at istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av eventuelle kulturminner er ivaretatt av verneforskriften § 7. Det beites ikke i området i dag, men det er foreslått åpnet for skånsom beiting og å kunne tillate oppsetting/vedlikehold av gjerder. Det er imidlertid ingen registrerte naturbeitemarker, slåtteenger, hagemarker eller lignende innenfor verneforslaget.

Statsforvalterens tilråding

Statsforvalteren tilrår vern av Torshov naturreservat i Gjerdrum kommune med verneforskrift som i høringen og med mindre endringer av grensen for å bl.a. utelate eksisterende dreneringsrør i vest.

Forslag til kart og verneforskrift er vedlagt.

8.5. Ramsås, Bærum kommune

Kommune: Bærum

Fylke: Viken

Vernekategori: Naturreservat

Areal: Utvidelse på ca. 1261 daa, totalareal på ca. 1706 daa

Berørte eiendommer: Bærum kommune: 60/1, 60/6, 64/1, 64/7, 65/8 og 80/6

Ramsås ligger vest for jordbrukslandskapet på Tanumplatået i Bærum kommune, rett vest for verneforslaget Søbråten og i den sydøstlige delen av Vestmarka. Eksisterende reservat foreslås utvidet i nordvest og sydøst. Det opprinnelige Ramsåsen naturreservat ble første gang vernet gjennom verneplan for edelløvsskog i 1982. Området ble deretter utvidet i 2005.

Arealet er kartlagt i flere omganger, etter både DN-håndbok 13 og NiN. Det er ikke foretatt nye naturfaglige registreringer i forbindelse med frivillig vern.

Verneformål og verneinteresser

Formålet med forskriften er å bevare et variert skogområde som har særskilt betydning for biologisk mangfold ved at det inneholder gammel granskog, et klassisk eksempel på alm-lindeskog med innslag av hegg, frodig og velutviklet gråor-askeskog og mosaikk av andre rike vegetasjonstyper med plantegeografisk interessante arter. Området inneholder flere sjeldne, sårbare og truede arter.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Det skal samtidig tas hensyn til bruk av naturreservatet til idretts- og friluftslivsformål som ikke forringer verneverdiene nevnt i § 1 første ledd.

Utvidelsene vil gi et viktig supplement og buffer til eksisterende reservat. Kvalitetene er knyttet til bl.a. gammel granskog med mye død ved, rike edelløv- og blandingsskoger med godt restaureringspotensiale og rik sump- og kildeskog. I tillegg inngår Breimåsan, og området utgjør en av de viktigste lokalitetene for skogsfugl i Bærum. Breimåsan er grøftet. Aktiv restaurering av myra er planlagt.

Eksisterende reservat og foreslått utvidelse utviser betydelig variasjon og stort spenn i naturtyper og økologiske gradienter. Området som helhet fremviser et rikt og variert biologisk mangfold innen mange grupper og innehar flere truede vegetasjonstyper. Flere rødlistearter er registrert.

Området oppfyller flere mangler i skogvernet knyttet til bl.a. dels lavereliggende område i sørboreal sone med rikere skogtyper, skog med naturskogselementer og viktige forekomster av rødlistearter.

Avgrensing

Avgrensingen er foretatt etter dialog mellom Statsforvalteren og grunneierrepresentanter, og gjenspeiler det arealet grunneier er interessert i å tilby for frivillig vern. Partier med inneklemt kulturskog inngår i avgrensingen.

Det foreslås en mindre justering av eksisterende reservat på ca. 1,8 dekar helt i syd, der et eldre sandtak grenses ut. Eksisterende vernegrense i sydvest er også justert til eiendomsgrenser.

Kulturhistoriske verdier

Det er registrert flere automatisk fredete og nyere tids kulturminner i nærheten av området ved Jordbu, jf. Askeladden. I følge uttalelsen fra Viken fylkeskommune er det registrert to kullmiler innenfor foreslått verneområde. To andre kulturminner ligger også helt på grensen til foreslått utvidelse i øst. Dette omfatter bosetning-aktivitetsområde med rester etter to tufter og en rydningsrøys. Ingen av disse er automatisk fredet.

Inngrepsstatus og andre interesser

Det er skogbruksinteresser i området og det forventes også å være jaktinteresser. Statsforvalteren kjenner ikke til at det beites innenfor verneforslaget i dag, men det er spor etter tidligere tiders beiting.

Det er ingen kjente forekomster av mineralske ressurser, masseuttak, bergrettigheter eller gamle gruver som berøres av verneforslaget, jf. uttalelse fra DMF. Statsforvalteren kan heller ikke se at det foreslåtte vernet er i konflikt med kjente energiresurser eller nettanlegg.

Arealet inngår i friluftsområdet «Vestmarka», som er vurdert til svært viktig i den kommunale kartleggingen. Ramsås er et mye brukt friluftsliv- og idrettsområde for ulike aktiviteter, både sommer og vinter. Utvidelsene berører flere stier og grenser i øst til en lysløype, som i et lite parti ligger innenfor vernegrensen. Mange av stiene er ikke merket, men mye brukt. Det samme gjelder for stier i eksisterende reservat. Det er utsiktspunkt mot øst, som i forskriften er foreslått at kan ryddes for vegetasjon etter søknad.

Det er foreslått å revidere eksisterende verneforskrift fra 2005 i forbindelse med utvidelsen. Malen for verneforskrifter i Marka er lagt til grunn, noe som bl.a. innebærer at hensynet til aktivitet og tilrettelegging for friluftsliv og idrett i større grad er vektlagt sammenlignet med eksisterende verneforskrift. Dette i form av både generelle unntak fra vernebestemmelsene og spesifiserte dispensasjonsbestemmelser for gitte aktiviteter og tiltak.

Samtidig som området er viktig for friluftsliv og idrett, er det et variert og verdifullt naturområde der partier og viktige naturverdier kan være sårbare for bl.a. slitasje, ulike tiltak eller forstyrrelse. Det er derfor gjort flere tilpassinger i forskriftsmalen for å sikre verneområdene. Dette omfatter bl.a. konkret avmerking på vernekartet av enkelte stier der det åpnes for sykling og ridning.

Området utgjør en av de viktigste lokalitetene for skogsfugl i Bærum, og er samtidig den lokaliteten som ligger nærmest befolkningstettheten. For å begrense forstyrrelsen på fuglelivet, er det på vernekartet foreslått en sone med tilhørende bestemmelse om ferdselsforbud i perioden 15. mars-1. mai.

Planstatus

Verneforslaget ligger innenfor markalovens geografiske virkeområde, og er avsatt til naturområde – grønnstruktur og landbruk-, natur- og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen

for Bærum. I øst grenser området til igangsatt reguleringsplanarbeid for «turveitrase Vestmarka».

Sammendrag av høringsuttalelser

Kartverket: Statsforvalteren foreslår å videreføre navnet *Ramsåsen naturreservat* fra 1982, i forbindelse med planlagt utviding. Navnet er dekkende for området, men Kartverket har innvendinger til skrivemåten. *Ramsås* ble vedtatt som skrivemåte i 1999, og *Ramsåsen* samtidig avslått til offentlig bruk. *Ramsås naturreservat* må derfor bli navnet på det utvida verneområdet.

Elvia viser til sin uttalelse til oppstartsmeldingen, der de skriver at en høyspenningskabel krysser verneområdet i sør (ved Ringikastet).

Viken fylkeskommune: Det er registrert to kullmiler innenfor foreslått verneområde.

Bærum kommune støtter forslaget om utvidelse av Ramsåsen naturreservat, og har ingen merknader til høringen.

Statsforvalterens kommentarer

Områdenavn

Statsforvalteren tilrår å endre områdenavnet fra *Ramsåsen* til *Ramsås* i tråd med Kartverkets uttalelse.

Kraftledning

Statsforvalteren kan ikke se at eksisterende vern eller foreslått utvidelse kommer i konflikt med drift, vedlikehold og fornyelse av eksisterende nettanlegg i området. Kun en kraftledning ligger, ut fra det vi kan se, i svært god avstand syd for verneforslaget. Statsforvalteren ba i høringen om at Elvia vedla et kart sammen med sin uttalelse dersom dette var feil. Elvia har ikke kommentert dette i høringsuttalelsen, og Statsforvalteren forutsetter at verneforslaget ikke berører eksisterende nettanlegg.

Statsforvalterens tilråding

Statsforvalteren tilrår utvidelse av Ramsåsen naturreservat i Bærum kommune med verneforskrift og grense som i høringen. Det tilrådes en mindre justering av eksisterende reservat på ca. 1,8 dekar helt i syd, der et eldre sandtak grenses ut.

Områdenavnet tilrådes endret fra *Ramsåsen* til *Ramsås*.

Forslag til kart og verneforskrift er vedlagt.

9. Vedlegg

- Kart og forskrift for Munkerudevja, Nes kommuner
- Kart og forskrift for Styggvannsdalen, Lørenskog kommune
- Kart og forskrift for Søbråten, Bærum kommune
- Kart og forskrift for Torshov, Gjerdrum kommune
- Kart og forskrift for Ramsås, Bærum kommune
- Mottatte høringsuttalelser

STATSFORVALTEREN I OSLO OG VIKEN

Postboks 325, 1502 Moss | sfovpost@statsforvalteren.no | www.statsforvalteren.no/ov

